

İTTİHATÇILARIN KARA KUTUSU

“HÜRRIYET KAHRAMANI” ÖHRİLİ EYÜP SABRİ (AKGÖL)

TALHA BURAK ÜNLÜ

İTTİHAT VE TERAKKİ CEMİYETİ'NİN RENKLİ ARMALARININ HİKÂYESİ

Arma 1

Arma 2

Arma3

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin iki farklı renkli armasını Eyüp Sabri Akgöl'ün torunu Eyüp Soyel'in kişisel arşivinden elde etme imkânı buldum. Bu armaları gördüğümde oldukça heyecana kapıldığımı belirtmek isterim. Çünkü daha önce hep renksiz formunu bildiğimiz İttihat ve Terakki arması ilk defa renkli haliyle karşımdaydı.

2 Numaralı arma, Eyüp Soyel'in ifadesiyle Enver Paşa tarafından hazırlatılıp sonrasında Ohrili Eyüp Sabri Bey'e teslim edilmiş. Bu renkli arma, yaklaşık 70 santimetre eninde ve 100 santimetre uzunluğunda bir tablonun içinde bulunan beyaz kumaşın üstüne işlenmişti. Armanın altında ise Kolağası Eyüp Sabri Bey'in askeri üniforması ve tüfeğiyle birlikte çektiği fotoğrafı, fotoğrafın sol yanında yeşil, sağ tarafında ise kırmızı

renkli sancaklar bulunmaktaydı. Eyüp Sabri Bey'in fotoğrafının altında ise atlas bir küre vardı. Bu armanın başka hiçbir İttihatçının kişisel eşyaları arasından çıkmaması onun Eyüp Sabri Bey'e özel bir tasarım olduğu fikrini güçlendirmektedir.

3 numaralı arma, Eyüp Soyel Beyefendiye dedesi Eyüp Sabri Akgöl'den intikal etmiş. Ahşap oyma motiflerinde altın varak boya uygulaması görülen bu arma ise evin bir köşesinde duvarda asılı durmaktaydı.

1 numaralı arma ise Osmanlı Terakki ve İttihat Cemiyeti'nin yayın organı *Şura-yı Ümmet* 'in 15 Nisan 1908 tarihli sayısında yayınlanan Cemiyet armasıdır. Bu arma, alışık olduğumuz renksiz formdadır.¹

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin arması, bize Cemiyet'in yapısı ve hedefleri açısından pek çok şey söylemektedir. Militarist sembollerin ağır bastığı bu armanın en üstünde bulunan güneş, Osmanlı İmaratorluğu'nu simgelemektedir. Güneşin altında yer alan kitapçığın üstünde "Kânûn-ı Esâsi" yazılıdır. Bu, hem Cemiyet'in amacını simgelemekte hem de birleştirici bir unsur olarak ön plana çıkmaktadır. Kitapçığın altında bir terazi bulunmaktadır, terazinin sol kefesinde İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne üye olunurken, üzerine el konularak yemin edilen kama (hançer), terazinin sağ kefesinde ise yine tahlif töreninde el basılarak yemin edilen Kur'an-ı Kerim bulunmaktadır. Bu semboller, Cemiyet'e bağlılığın yansımasıdır. Terazinin ortasında bulunan kırmızı sancak Anadolu'yu, yeşil sancak ise Rumeli'yi ifade etmektedir. Sancakların ortasında uçları yukarı bakan bir hilal mevcuttur. Hilalin üstünde "Adalet", hilalin içinde ise, "Hürriyet [Özgürlük]", "Musavat [Eşitlik]" ve "Uhuvvet [Kardeşlik]" sözcükleri yer almaktadır. Sancakların iki yanında bulunan mızraklar bu unsurların gücünü temsil eder. Mızrakların altında patlayan toprak bulunmaktadır. Bu sembol ise İttihat ve

1 *Şûrâ-yı Ümmet*, 15 Nisan 1908, Numara: 133, s. 1.

Terakki'nin dinamosu olan orduyu temsil etmektedir; armadaki kılıç ve süngüler ise bu güce eşlik eder. Hilalin altındaki kuşakta “Osmanlı Terakkî ve İttihâd Cemiyeti” yazmaktadır. Cemiyet, II. Meşrutiyet'in ilanından evvel bu isimle anılır. Arkasından dolanarak armayı çevreleyen ve önde birleşen iki el “İttihâd”ı, yani Osmanlı Devleti'nde yaşayan din, dil, ırk ayrımı yapılmaksızın tüm Osmanlı milletini sembolize eder. Bu da Osmanlıcılık akımının bir tezahürüdür.

KAYNAKLARA DAİR

Eyüp Sabri Akgöl, Osmanlı Devleti'nin en tartışmalı, çalkantılı ve karmaşık döneminde yaşadığından dolayı dönem kaynakları ve hatıratlarda kendisinden doğrudan ya da dolaylı bir şekilde bahsedilmektedir. Elinizdeki kitabın ana kaynaklarını muhtelif arşiv belgeleri, telif ve tetkik eserler, süreli yayınlar ve hatıratlar oluşturmaktadır.

Kaleme aldığım eserden önce, Eyüp Sabri Bey'in biyografisini doğrudan ele alan tek kitap, Yavuz Selim Kaya tarafından yüksek lisans tezi olarak yazılan ve müteakiben kitaplaştırılan *Hürriyet Kahramanı Ohrili Eyüp Sabri Akgöl* adlı çalışmadır.

Arşiv belgeleri, Eyüp Sabri Bey ile ilgili 1908-1918 yılları arasında oldukça zengindir. Fakat daha erken tarihlerde maalesef aynı durum söz konusu değildir. Cumhurbaşkanlığı Osmanlı Arşivi'ndeki (BOA) çeşitli belgeler ve İslam Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi bünyesinde bulunan Rumeli Umumi Müfettişi Hüseyin Hilmi Paşa'nın evrakı, Eyüp Sabri Bey'in 1908 Devrimine giden yolda Sultan II. Abdülhamid'e karşı isyan bayrağını açtığı dönemdeki faaliyetlerini anlamamız açısından önem arz eder. Ayrıca BOA, Eyüp Sabri Bey'in 1914'de Teşkilat-ı Mahsusa'nın kararıyla Arnavutluk'a gönderilmesi ve görevini ifa edemeden yakalanarak sürgün edildiği Malta'daki esaret şartları ve Osmanlı hükümetinin onu kurtarma girişimlerine dair önemli belgeler içermektedir. Cumhurbaşkanlığı Cumhuriyet Arşivi (BCA), Eyüp Sabri Bey'in kurucuları arasında yer aldığı İttihatçıların

“İttihâd Seyr-i Sefâyin Anonim Şirket-i Osmâniyesi” yani Osmanlı İttihat Seyr-i Sefâyin Anonim Şirketi hakkında bilgi sahibi olmamı sağladı. BCA, Eyüp Sabri Bey’in erken Cumhuriyet dönemindeki faaliyetlerini anlamamız açısından da önemli belgeler içermektedir.

Eyüp Sabri Bey’in askerî rüştiye, askerî idadi ve Harbiye Mektebi mezunu olmasından dolayı, bu okullarda eğitim görürken okuduğu derslerin imtihanlarından elde ettiği notlara Millî Savunma Üniversitesi Kara Harp Okulu Dekanlığı Tarihi Arşivi’ndeki numara defterlerinden erişme imkânım oldu. Millî Savunma Bakanlığı Arşivi, Eyüp Sabri Bey’in askerî safahatını ve emeklilik işlem dosyasına erişmem için önemli bir merkezdi. Ayrıca askerî salnâmeler de bu konuda faydalandığım kaynaklar arasındaydı.

Eyüp Sabri Bey’in Birinci Meclis’te Eskişehir Mebusu olarak bulunmasından, Cumhuriyet döneminde ise 1935-1939, 1939-1943 ve 1943-1946 yılları arasında üç dönem Çorum milletvekilliği, 1946-1950 yılları arasında ise Erzurum milletvekilliği yapmasından ötürü Eyüp Sabri Akgöl’ün siyasi faaliyetlerine ulaşmamız açısından TBMM Arşivi bana kılavuzluk etti.

Millî Kütüphane ve İBB Atatürk Kitaplığı gazete arşivleri vasıtasıyla erişebildiğim Osmanlı ve Cumhuriyet dönemindeki süreli yayınlar, Eyüp Sabri Bey’in 1908’den ölümüne kadar basına yansıyan faaliyetlerini içermekteydi, bu yüzden işimi bir hayli kolaylaştırdılar. Eyüp Sabri Bey’in Mustafa Kemal Paşa’ya yönelik planlanan İzmir Suikastı davasında yargılanma tutanaklarına erişmem için de eşsiz birer kaynak oldular. Yararlandığım bir diğer kaynak İngiliz belgeleriydi. Belgelerde, Eyüp Sabri Bey’in de tanıklık ettiği birçok olay yer almaktaydı. Bunun yanı sıra II. Meşrutiyet’in ilanı sürecinde Eyüp Sabri Bey’in faaliyetlerini içeren İngiliz gazetelerinden faydalandım.

Eyüp Sabri Bey'in, Mondros Mütarekesi döneminde yurt dışında olan önemli İttihatçılarla ilişkisi için Türk Tarih Kurumu Arşivi'nde yer alan İttihatçıların aralarındaki mektuplaşmalarını içeren belgelerden faydalandım.

Kızılay Arşivi, Eyüp Sabri Bey'in bazı özel mektuplarına erişmemiz açısından önemliydi. Ankara Üniversitesi Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Arşivi'nde de Eyüp Sabri Bey'in siyasi hayatına dair izler sürdürdüğümüz önemli bir belgeyi bünyesinde barındırmaktaydı.

Eyüp Sabri Bey, Birinci Meclis'te Eskişehir Mebusu olarak bulunurken Meclis tarafından Çerkez Ethem'e gönderilen nasihat heyeti arasındaydı. Dolayısıyla Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından kaleme alınan *Nutuk*, Eyüp Sabri Bey'in anılan faaliyetlerine ışık tuttu. Bunun yanı sıra heyetin içindeki kişilerin hatıratları da bu konuda bana yardımcı oldu. TBMM Arşivi'ndeki zabıtlar da mezkûr konuda ayrıntılı malumat sahibi olmamı sağladı.

Kolağası Eyüp Sabri Bey'in ismi, kendisi gibi II. Meşrutiyet'in ilanında oynadıkları rolle "Mücahid-i Hürriyet" ve "Hürriyet Kahramanı" olarak anılan Binbaşı Enver, Kolağası Resneli Niyazi ve Mülazım Atıf Beylerle yan yana yazılmaktadır. Bu yüzden, Enver Bey'in ve Resneli Niyazi Bey'in hatıratları, alevler içinde yanan Makedonya'da 1908 Devrimi süresince yaşanan gelişmeleri ve Eyüp Sabri Bey'in faaliyetlerini anlamak adına kullandığım kaynaklardandır. İttihat ve Terakki'nin kılcal damarlarına dair bilgiler için Celal Bayar'ın hatıratı da faydalandığım eserlerdendi. Eyüp Sabri Bey'in 1910 senesinden itibaren parti dağılana kadar İttihat ve Terakki Fırkası'nın Merkez-i Umumi üyesi olarak görev yapmıştı. Bu nedenle, fırka içinde etkili olan Halil Mentеше, Şeyhülislam Ürgüplü Mustafa Hayri Efendi, Mithat Şükrü Bleda, Ahmed Rıza, Talât Paşa, Cavid Bey, Kâzım Karabekir gibi önemli isimlerin hatıratları da Eyüp Sabri Bey'in partide oynadığı rolü anlamamız açısından hayati önem taşımaktaydı.

Eyüp Sabri Akgöl'ü birinci derecede ilgilendiren, 1908 Devrimi'nin arifesinde yaşanan gelişmeleri arşiv belgeleri eşliğinde hikâyeleştiren Mustafa Ragıp Esatlı'nın sonradan kitaplaştırılan gazete tefrikaları da tenkit ederek yararlandığım önemli kaynaklar arasındaydı.

Bu eseri özel kılan unsurlardan biri Eyüp Sabri Akgöl'ün torunu Eyüp Soyel'in arşivinde yer alan Eyüp Sabri Bey'in hayatının çeşitli safhalarına ait fotoğraflar ve muhtelif belgelerdir. Ayrıca İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne ait iki adet renkli arma da ailenin özel evrakından edindiğim önemli malzemeler oldular.

Cemal Kutay Tarafından Kaleme Alınan ve Eyüp Sabri Akgöl'e Ait Olduğu İddia Edilen Sahte Hatırat

Cemal Kutay, 17 Eylül 1984 ile 31 Ekim 1984 tarihleri arasında *Halka ve Olaylara Tercüman* gazetesinde Eyüp Sabri Bey'e ait olduğunu iddia ettiği hatıraları yayınlarken Eyüp Sabri Bey'in bu hatıraları kendisine 1937 yılında anlattığını söyler. Fakat aynı Cemal Kutay, 1963 senesinde basılan “*Siyasî Mahkûmlar Adası: Malta*” adlı eserinde Eyüp Sabri Bey'in hatıralarıyla ilgili, “*Bütün ısrarlara rağmen gerçekten de tarihi aydınlatabilecek hâtıralarını, kendisinden bahsetmenin korkusu içinde vermek istemedi.*” diyecektir. Ayrıca hatırat Eyüp Sabri Akgöl'ün vefat ettiği 1950 senesinden tam 34 sene sonra yayınlanacaktır. Kutay'ın bu hatıratı neden Eyüp Sabri Bey hayattayken yayınlamadığı büyük bir soru işaretidir.¹

Cemal Kutay'ın “Eyüp Sabri Bey'in hatıratına” dair yazı dizisi, *Tercüman*'da “*Üstad Cemal Kutay bir hürriyet kahramanının ağzından sisler içindeki yakın tarihimizin geçit resmini anlatıyor, Osmanlı'nın son 10 yılı, Eyüp Sabri Bey'in ağzından mirası devam*

1 Cemal Kutay, *Siyasî Mahkûmlar Adası: Malta*, Tarih Yayınları, İstanbul 1963, s. 80.

Yılın tarih habisesi yine
Tercüman'dan

Üstad CEMAL KUTAY
bir hürriyet
kahramanının
ağzından sisler
içindeki yakın
tarihimizin gecit
resmini anlatıyor

Osmanlı'nın son 10 yılı

Eyüp Sabri Bey'in ağzından mirası
devam eden kapalı devrin hikâyesi

YARIN BAŞLIYORUZ

**OSMANLI'NIN
SON 10 YILI**

Kısmetli Kuruluşumuzun 75. Yılında

YAZI SERİSİNE 6. SAYFADA BAŞLADIK

O günlerden
bu günlere
erişebilmiş
son şahit
Celal
BAYAR
sesleniyor

Celal Bayar ile Cemal Kutay bir sohbet.

"Hakikatleri dinleyeceğiz,,

● Eyüp Sabri, zaferden sonra kâğısine çekildi, zarıfıyını sakından bilen Atatürk'ün vefatı sonrası, 1934'de parlamento hayatına döndü, TERCÜMAN'ın sadırlığı, yakın dostu olarak benim için ayrı önem taşıyor

● "Emekteki Cemal Kutay imzasının, hatıraların kapsadığı sisli devri, tarih panoraması hâlinde âlaka ve merakla tâkib edebilmemizi mümkün kılacağı ümidindeyim"

CELAL BAYAR

HABER 11. SAYFADA

Cemal Kutay'ın kaleme aldığı ve Eyüp Sabri Bey'e ait olduğunu iddia ettiği hatıratın Tercüman Gazetesi'nde yayınlanma duyurusu eden kapalı devrin hikâyesi" şeklinde tanıtılır.² Bu tanıtıma Celal Bayar da ortak olacaktır. Bayar, Eyüp Sabri Bey hakkında kısa bir bilgi verip onun dostluğunu övdükten sonra "Emekdeki Cemal Kutay imzasının hâtıraların kapsadığı sisli devri tarih panoraması hâlinde âlaka ve merakla tâkib edebilmemizi mümkün kılacağı ümidindeyim" ifadelerini kullanacaktır.³ Kutay, Eyüp Sabri Bey'e ait olduğunu iddia ettiği hatıralara, inandırıcı olması için onun ağzından bir de ön söz yazar. Bu bölümde Eyüp Sabri Bey'in ağzından, "Diyeceğim ki zerresinde, doğruluk payından şüphelenmediğim gerçeklerin sonunda, bugüne kadar yazılan anlatılanların hâfızalardaki çok kıymeti yer değiştirecek" ifadelerini kullanır.⁴ Bu hatırat, 2021 senesinde Derin Tarih Kültür Yayınları tarafından kitaplaştırılarak Derin Tarih dergisinin 117. sayısının yanında hediye olarak verilir. Buradaki sorun bir sahte hatıratın yayınlanmasının yanı sıra sahte hatıratın II. Abdülhamid aleyhine olan kısımlarının çıkarılarak yayınlanmasıdır. Bu kısımların

2 Tercüman, 15 Eylül 1984, s. 1; Tercüman, 16 Eylül 1984, s. 1.

3 Tercüman, 17 Eylül 1984, s. 1, 11.

4 Tercüman, 17 Eylül 1984, s. 6.

neden çıkarıldığı “merak konusudur”.⁵ Cemal Kutay’a yeniden dönecek olursak, kaleme aldığı hatıraları okuduğumuzda genelgeçer ifadeler, yüzeysel bilgilerden başka bir malumat görülmez. Hazırladığım çalışmadaki bilgilerde Eyüp Sabri Bey’in hayatının her aşamasına dair spesifik bilgilere ulaştım fakat bunların neredeyse hiçbiri Kutay’ın kaleme aldığı hatıralarda yer almamaktadır. Cemal Kutay’ın kaleme aldığı ve Eyüp Sabri Bey’e atfedilen bu hatıratın sahte olduğuna dair daha birçok tenkidi sırası geldiğinde kitabın içindeki farklı bölümlerde görebileceksiniz.

Ohrili Eyüp Sabri Bey'e Ait Olduğu Sanılan Bir Eser: “Bir Esirin Hatıraları”

“Bir Esirin Hatıraları, Gaziantep’te İngiliz Tecâvüzünün Başlangıcı ve Türk Üserâsına Zulüm ve İşkenceler” adlı eser ilk olarak 1922 (1338) senesinde Ankara’da Öğüd Matbaası’nda basılır. Eyüp Sabri Bey tarafından kaleme alınan bu eser isim benzerliği sebebiyle Ohrili Eyüp Sabri Bey’e atfedilmektedir.⁶ Bu eser 1978 senesinde Latin harflerine aktarılıp “Yunan İllerinde Zavallı Esirlerimiz” adlı eserle birleştirilir ve “Esaret Hâtıraları” başlığı altında *Tercüman* gazetesi tarafından yayınlanır.⁷ Hatıraları yazan kişi Gaziantep’te Defter-i Hakâni⁸ memurluğu yapan Eyüp Sabri Bey’dir. Müellif, hatıralarında Halep ve Mısır’da dokuz ay altı gün süren esaret hayatında çektiği sıkıntıları, yaşadığı zulmü ve

5 Mirza Mahmut Demir, *Osmanlı’nın Son On Yılı*, Derin Tarih Kültür Yayınları, İstanbul 2021.

6 Eyüp Sabri Bey, *Bir Esirin Hatıraları-Gaziantep’te İngiliz Tecâvüzünün Başlangıcı ve Türk Üserâsına Zulüm ve İşkenceler*, Öğüd Matbaası, Ankara 1922 (1338).

7 Nejat Sefercioğlu, *Esaret Hâtıraları*, Tercüman Gazetesi, 1978.

8 Defter-i Hâkânî, has, zeâmet, timar, mülk, vakıf gibi arazi türlerini tayin ve tescil eden ana defterlerin muhafaza edildiği ve bu defterlerle ilgili günlük işlemlerin yapıldığı müessesidir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Erhan Afyoncu, “Defterhâne”, *TDVİA*, İstanbul 1994, c. 9, s. 100.

tanık olduğu hadiseleri sigara paketleri üzerine kaydedip zorlukla muhafaza ettikten sonra yayınlamayı başaracaktır.

Adı geçen eserin Ohrili Eyüp Sabri Bey'e ait olamayacağına gerekçelerini ve ispatını sunmadan önce eserin içeriğine göz atmak hem böyle faydalı bir çalışmayı siz okuyucuların dikkatine sunmak hem de İngilizlerin işgal faaliyetlerinde yaşanan olayları anlamamız açısından elzemdir. Eser, Birinci Cihan Harbi'nden mağlup ayrılan Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekim 1918'de Mondros Mütarekesi'nin imzalanmasının ardından İngilizlerin Antep'i işgal etmelerinin aşamalarını aktararak başlar. İngilizler, şehirdeki Amerikan Koleji'ni işgal ederek oraya yerleşirler. Şehirde bulunan mutasarrıf,⁹ Celal Bey, İngilizlerin şehri sistematik bir şekilde işgaline göz yummasının yanı sıra onlara bu süreçte yardımlarını bile esirgememektedir. İşgal güçleri, şehirdeki basın yayın ve haberleşme araçlarına el koyacaklardır. İngilizler tarafından "sakıncalı" bulunan memurlar ve öğretmenler bile şehirden uzaklaştırılarak Halep civarına sürüleceklerdir. Bazı kimseler evlerinden zorla çıkarılarak sürgün edilmektedir, Ermenilerden bazılarının şikâyetinde bulunduğu evler sorgulamaksızın boşaltılmaktadır. Balıkesirli Eyüp Sabri Bey de ilgisi olmamasına rağmen "Ermeni evlerini tahrip etmesinden" dolayı İngilizler tarafından tutuklanacak ve karargâha getirilecektir. Üstleri arandıktan sonra evrak ve mallarına el konulan Eyüp Sabri Bey ve Türk mevkûflar, Ermenilerin hakaretleri ve hatta saldırıları eşliğinde Halep'e sürgün edilirler. Halep'te İngilizler tarafından polis karakolu olarak kullanılan bir rutubetli ve zeminini tamamen topraktan ibaret olan bir eve getirilirler. Tutuklanan isimler İngilizler tarafından darp edilir, ardından şehirde bulunan Hamidiye Kışlası'na nakledilirler. Aralarında polisler,

9 Mutasarrıf, Osmanlı idarî teşkilâtında "herhangi bir makam, görev veya memuriyeti elinde bulunduran, tasarruf eden" kişi anlamına gelir. Ayrıntılı bilgi için bkz.: Ali Fuat Örenç, "Mutasarrıf", *TDVİA*, Ankara 2020, c. 31, s. 377.

jandarmalar, belediye reisleri ve memurlar gibi farklı mesleklerden kişiler bulunan Türk mevkufar Halep'in çarşılarında gezdirilip teşhir edildikten sonra Şerbetçi Hanı'na nakledilirler. Burada penceresiz, dar bir ahırda kalan Eyüp Sabri Bey ve beraberindeki on beş kişi kötü şartlarda mevkuf tutulup insanlık dışı davranışlara maruz kalacaklardır. Eyüp Sabri Bey, yapılan muameleyi "Bu hareketin insanlara değil hayvanlara dahi yapılmasını dünyada kabul edecek bir millet ve hiçbir vicdan tasavvur edilemezdi" sözleriyle özetler. Mevkufar İngiliz Polis Müfettişliğine dilekçe yazılır, masumiyetlerini açıklarlar. Aralarında Eyüp Sabri Bey'in de bulunduğu beş kişinin serbest bırakılmaları şöyle dursun Mısır'a sürgün edilmeleri kararlaştırılır. Mevkufar önce trenle Şam'a ardından Hayfa'ya (Haifa) sonrasında Kantara'ya ardından da Kahire'ye götürüldüler. Kahire'de yaşadığı acı tecrübeleri de aktaran Eyüp Sabri Bey, hatıratını Türk esirlerin Kahire'den kaçış öyküsünü anlatarak sonlandıracaktır.¹⁰

"Bir Esirin Hatıraları, Gaziantep'te İngiliz Tecavüzünün Başlangıcı ve Türk Üserâsına Zulüm ve İşkenceler" adlı eserin 1922 (1338) senesinde Ankara'da Ögüd Matbaası'nda basılan bir nüshası"

10 Nejat Sefercioğlu, *Esaret Hâtıraları*, Tercüman Gazetesi, 1978, s. 13-89.

Gelelim bahsettiğimiz eserin Ohrili Eyüp Sabri Bey'e ait olmadığını ispatına. *Sebilürreşâd*'ın 29 Temmuz 1922 tarihli 511. sayısında kitap tanıtımlarının yapıldığı “Faydalı Eserler” adlı bölümde “Bir Esirin Hâtıraları” başlığıyla kitabın müellifi ve içeriği hakkında bilgiler verilmektedir. Buradaki satırlardan hâtıraları kaleme alan kişinin Ankara Defter-i Hâkânîliği görevinde bulunan ve Antep'in İngilizlerce işgal edildiği sırada orada bulunan Balıkesirli Eyüp Sabri Bey olduğu anlaşılmaktadır.¹¹ Ayrıca *Esaret Hâtıraları* adlı eserin 89. sayfasında hatıratın müellifi tarafından yayınlanan “Rica ve özür” başlıklı bölümde zaten kendi adını ve mesleğini belirtmiştir. Bu yazının altında “*Gâziantep'in Sâbık Defter-i Hakâni Memuru Eyüb Sabri*” yazmaktadır.¹² Ohrili Eyüp Sabri Bey hayatının hiçbir döneminde defter-i hakânilik mesleğini yapmadığı gibi, araştırmalarımızda Antep şehrinde bile bulunmayacaktır. Ayrıca Eyüp Sabri Bey'in 1914'ün sonlarında Arnavutluk'a girmeye çalışırken tutuklanıp Malta'ya götürüldüğünü ve 1918'in sonuna kadar burada esir olarak tutulduğunu, sonrasında ise serbest bırakıldığını ve Eyüp Sabri Bey'in Anadolu Hareketi'ne katıldığını biliyoruz. Bahsi geçen kitaptaki Defter-i Hakâni Eyüp Sabri Bey ise Mısır'da sürgün edilmiştir. Bu da diğer bir çelişkidir.

Eyüp Sabri Bey “romansı hayatı”nı yazdığını belirten Nurettin Beyaz'ın *Sorgusuz İttihatçı Ohrili Eyüp Sabri Bey* adlı eserinin arka kapağında Eyüp Sabri Bey hakkında “Anadolu'daki halkı uyandırmak için görünürde devlet memuru sıfatıyla Antep'e gitti” ve “İngilizlere esir düşerek Mısır'da esir kampında çile

11 Adı geçen eserin müellifin kim olduğunu kitabın *Sebilürreşâd*'taki tanıtımında yer verilen şu satırlardan anlıyoruz: “Bir nüshasını bizim de aldığımız bu kitabın muharriri elyevm Ankara Defter-i Hâkânî Müdüriyetinde bulunan Balıkesirli Eyüp Sabri Bey'dir. Mûmâileyh 1334 senesinde Gâziantep'te bulunuyordu.” Kitap hakkında *Sebilürreşâd*'ta yer verilen ayrıntılar için bkz.: *Sebilürreşâd*, 29 Temmuz 1922, cilt: 20, sayı: 511, s. 204.

12 Nejat Sefercioğlu, *Esaret Hâtıraları*, Tercüman Gazetesi, 1978, s. 89.

çektii” ifadeleri yer almaktadır. Bu bilgiler hatalıdır. Ayrıca aynı eserin ilk sayfalarında bulunan “Sunuş” bölümünde Eyüp Sabri Bey’in “*Bir Esirin Hatıraları*”, “*Gaziantep’te İngiliz Tecavüzünün Başlangıcı ve Türk Üserâsına Zulüm ve İşkenceler*” adlı kitapları yazdığı bilgisi yer almaktadır, bu bilgilerin de hatalı olduğunu belirtmeliyim.¹³

13 Nurettin Beyaz, *Sorgusuz İttihatçı Ohrili Eyüp Sabri Bey*, Bilgeoğuz Yayınları, İstanbul 2022, s. 6 ve arka kapak yazısı.

EYÜP SABRİ BEY'İN HİKÂYESİ NASIL BAŞLADI?

Doğum Yeri ve Doğum Tarihi

Eyüp Sabri Akgöl'ün hikâyesi günümüzde Kuzey Makedonya Cumhuriyeti sınırları içinde yer alan, Arnavutluk sınırına oldukça yakın Ohri kentinde başlar. Ohri, o zamanlar Selanik, Kosova ve Manastır üçgeninden mürekkep Osmanlı Makedonyası'nda, Manastır Vilayetinin bir kasabası olarak yer almaktadır. Kaderin cilvesidir ki, Eyüp Sabri Bey, otuz iki sene sonra Kanun-ı Esasi'nin ilanı ve Meclis-i Mebusan'ın yeniden açılması talebiyle, idaresine karşı isyan edeceği ve aksi takdirde “*Pek yakın bir zamanda gözleri kamaştırarak hallerin zuhur edeceğini*” bildirdiği Sultan Abdülhamid'in tahta çıktığı sene olan 1876'da (R. 1292) dünyaya gelecektir.¹

1 Fahri Çoker, *Türk Parlamento Tarihi-Millî Mücadele ve T.B.M.M. I. Dönem 1919-1923*, c. 3, s. 411, Ankara 1994; Eyüp Sabri Bey'in doğum senesinin 1292 (1876) olduğuna dair bir başka kaynak için bkz.: TBMM Arşivi, *TBMM Üyeleri için Tercümei Hal*, Eyüp Sabri Akgöl'ün Kısa Hal Tercümesi, Devre No: 5, Sicil No: 96, Dosya No: 15; T.C. Millî Savunma Bakanlığı Arşivi, Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Eyüp Sabri Bey'in (Akgöl) Emeklilik İşlem Dosyası, s. 2; Kolağası Eyüp Sabri Bey'in 1908 Devriminin arifesinde 20 Temmuz 1908 tarihinde Ohri Kumandanı Miralay Hamid Hamdi ve Ohri Kaymakamı Süleyman Kani Beylere taleplerini dile getiren bir mektup gönderir. “Hürriyetin ilanı, Kanun-ı Esasi'nin yeniden yürürlüğe koyulması ve Meclis-i Mebusan'ın açılması”

Ailesi

Eyüp Sabri Bey, Arnavut bir ailenin oğludur; annesinin adı Hayriye, babasının adı ise “Hacı” Sadık’dır. Eyüp Sabri Bey, Emine Nadide Hanım’la bir evlilik gerçekleştirecek ve bu evlilikten anne ve babasının adlarını taşıyan Hayriye Jale adında bir kız ve Sadık Salih adında da bir erkek çocukları dünyaya gelecektir.² MERNİS’ten çıkarılan Eyüp Sabri Akgöl’e ait vukuatlı nüfus kayıt örneğinde, Eyüp Sabri Bey’in soyadı kanunundan sonra “Akyol” soyadını aldığı tespit edilmiştir; soyadı konusunda muhtemelen nüfus memurunun hatasından kaynaklanan bir yanlış yazım söz konusudur. Zira Eyüp Sabri Bey’in eşi ve çocukları “Akgöl” soyadını taşımaktadırlar.³ Eyüp Sabri Bey’in Akgöl soyadını almasının sebebi ise doğduğu Ohri kasabasıyla bütünleşen Ohri gölüdür. Ohri Gölünün suyu tatlı ve içilebilirdir; bu göl halk arasında “Ak göl” yani temiz göl olarak anılmaktadır. Eyüp Sabri Bey de Ohri Gölü’ne atıfla Akgöl soyadını alacaktır.⁴

Eyüp Sabri Akgöl’ün oğlu Sadık Salih Akgöl, 1917 senesinde İstanbul’da dünyaya gelecektir. Salih Akgöl, 1950’li yılların başlarında İstanbul Radyosu söz yayınları şefliği ve radyo

gibi taleplerini sıralayıp taleplerinin yerine getirilmemesi durumunda “Gözleri kamaştırarak hallerin zuhur edeceğini” bildirdiği mektubu için bkz.: BOA, Y.EE.71.61.

- 2 T.C. Millî Savunma Bakanlığı Arşivi, Yönetim Hizmetleri Genel Müdürlüğü, Eyüp Sabri Bey’in (Akgöl) Emeklilik İşlem Dosyası, s. 2; TBMM Arşivi, *TBMM Üyeleri için Tercüme-i Hal*, Eyüp Sabri Akgöl’ün Kısa Hal Tercümesi, Devre No: 5, Sicil No: 96, Dosya No: 15; Eyüp Sabri Bey’in annesi Hayriye Hanım’ın, Arnavut kökenli olduğuna dair malumat için bkz.: Süleyman Kâni İrtem, *Yıldız ve Jön-Türkler İttihad ve Terakki Cemiyeti’nin Gizli Tarihi*, Hazırlayan: Osman Selim Kocahanoğlu, Temel Yayınları, İstanbul 1999, s. 388.
- 3 *TBMM Albümü 1920-2010*, TBMM Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü Yayınları No: 1, Cit 1, Ankara 2010.
- 4 Arif Ago, “Makedonya’lı-Ohri’li Eyüp Sabri Bey-Akgöl”, *Hikmet Dergisi*, ADEKSAM, Sayı: 22, Yıl: 2013/2, Makedonya, s. 44.

Eyüp Sabri Akgöl'ün Oğlu Sadık
Salih Akgöl'e Ait Bir Fotoğraf

Müdürlüğü yapar.⁵ Gazeteler onu “*çalışkan, bilgili ve mütevazı bir insan*” olarak tanımlar.⁶ 1950'lerin sonunda ise Basın Yayın ve Turizm Genel Müdür Muavini olarak çalışır.⁷ Bu işinden 1957 Şubat'ında istifa eden Salih Akgöl, 1958 Şubat'ında İstanbul Radyosu'nun Müdürlüğüne atanacaktır. Burada uzun süre çalışan Akgöl,⁸ devlet adına radyo ve televizyon yayınlarını gerçekleştirmek amacıyla 1 Mayıs 1964 tarihinde kurulan TRT'nin⁹ İstanbul Radyosu'nda

Müdür olarak çalışmaya başlar. Akgöl, böylece radyonun ilk müdürü olarak tarihe not edilecektir.¹⁰

- 5 *Cumhuriyet*, 25 Mayıs 1989, s. 7; *Cumhuriyet*, 24 Mayıs 1989, s. 8; Salih Akgöl'e, TRT'nin 25. kuruluş yıldönümü münasebetiyle düzenlenen baloda plâket takdim edilecektir; Salih Akgöl'ün TRT İstanbul Radyosunda söz yayınları şefi olduğunu belirten haber için bkz.: *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1954, s. 4.
- 6 *Milliyet*, 11 Kasım 1954, s. 7.
- 7 *Cumhuriyet*, 16 Şubat 1957, s. 5.
- 8 *Milliyet*, 16 Şubat 1958, s. 3; Salih Akgöl'ün İstanbul Radyosu'nda müdürlük yaptığına dair bazı haberler için bkz.: *Milliyet*, 25 Şubat 1958, s. 2; *Milliyet*, 27 Kasım 1963, s. 1; *Milliyet*, 1 Kasım 1962, s. 6.
- 9 *TRT Radyo, Kurumsal, Tarihçe* (<https://radyo.trt.net.tr/kurumsal/tarihce>).
- 10 *Tercüman*, 31 Ocak 1967, s. 1, 7; “100 Radyo sanatçısı İstanbul Radyosuna Yürüyüş Yaptı” başlıklı bu haberde bazı sendika üyesi sanatçıların hakkında olumsuz iddialar dile getirdikleri Türk Müziği Müdürü Cüneyt Orhon'un görevinden azli için İstanbul Radyosuna yürüdüklerinden ve Orhon'un görevden alınması için Radyo Müdürü Salih Akgöl'e talepte buldukları yazılıdır. Salih Akgöl ise sanatçılara; “Muhatabınız ben değil, TRT Genel Müdürlüğüdür” yanıtını verecektir. Salih Akgöl'ün 1966 senesinde hâlâ TRT İstanbul Radyosu Müdürü olarak çalıştığını

Eyüp Sabri Bey'e, ayrıntılarını kitabın ilerleyen bölümlerinde göreceğimiz Eskişehir mebusluğu günlerinde, Birinci Büyük Millet Meclisi milletvekillerine takdim edilen, kundağında: “*Eskişehir Mebusu Eyüp Sabri Beyefendiye yadigâr-ı zafer*” yazılı bir plaka bulunan Yunan menşeli, 1914 yapımı Steyr marka bir mavzer tüfeği hediye edilecektir. Bu tüfek sonrasında fişeksiz bir şekilde oğlu Salih Akgöl'e miras kalır. Eyüp Sabri Bey'in oğluna miras olarak kalan bir diğer silah ise kendisine “*Kütulamârêde esir edilen İngiliz Generalinin hatıra olarak verdiği*” iddia edilen Winchester marka bir tüfektir. Bu tüfeğin de fişekleri yoktur. Eyüp Sabri Bey'den oğluna kalan son silah ise Kepler markalı 9 mm. toplu bir tabancadır. Tüfekler bakımlı ve normal durumda olsa da toplu tabanca paslıdır, bu silahın da mermileri mevcut değildir. 1980 askeri darbesi öncesinde yapılan ruhsatlı silahların toplatılmasıyla ilgili düzenlemeyle vatandaşlar silahlarını çeşitli komutanlıklara teslim ederler. O sıralarda İstanbul-Beşiktaş'taki Hüsrev Gerede Caddesi'nde 67 numaralı apartmanın 9. daire-sinde ikamet eden Sadık Salih Akgöl de babasından kalan bu silahları 13 Ekim 1980 tarihinde İstanbul-Hasdal'daki 3. Kolordu Oerlikon Uçaksavar Batarya Komutanlığı'na teslim edecektir.¹¹

Eyüp Sabri Bey'in kızı Hayriye Jale Hanım ise 13 Aralık 1924 tarihinde İstanbul'da dünyaya gelir. Hayriye Jale Hanım, 24 Şubat 1947 tarihinde Galip Nuri Sağiroğlu ile bir evlilik

şu evraktan öğreniyoruz: “Tutum Haftalık Siyasi Aktüalite Dergisine Yazılı Hitaben Yazılı, İlan ve Reklam Yayınlarında Uygulanacak Esaslar Konulu, Radyo Müdürü Salih Akgöl imzalı 1966 Tarihli TRT İstanbul Radyosu Müdürlüğü Antetli Yazışma Kâğıdı.” (<https://www.bitmezat.com> adresinden satın alınma tarihi 25 Eylül 2023).

11 Eyüp Sabri Akgöl'ün torunu Eyüp Sabri Soyel'in aile evrakından edindiğimiz “Silah Teslim Tutanağı”, (Türkiye Cumhuriyeti Kara Kuvvetleri Komutanlığı 3. Kolordu Oerlikon Uçaksavar Batarya Komutanlığı, Hasdal/İstanbul), Tesellüm sıra no: 571, 573, Steyr marka tüfeğin numarası: 4888A, Kepler marka toplu tabanca numarası: 3075, Winchester marka tüfeğin numarası: 467.

İttihatçıların Kara Kutusu

SİLAH TESLİM BELGESİ

Silah Sınıfı: <u>AKKOR SAKIN</u>	Silahlı: <u>1</u>
Değeri ve Atış: <u>250 TL</u>	Silahlı: <u>P.T.L.K.</u>
Değer parisi ve tarihi: <u>12.7.1946</u>	Çap: <u>90 mm</u>
Çalıştırma adresi: <u>Harur Grubu</u>	Sıra No: <u>100 A</u>
№: <u>57 D/99</u>	Başlık: <u>1946 A</u>
№: <u>4196</u>	Başlık: <u>Bosika</u>
Silah ruhsat ve tarihi: <u></u>	Yeni: <u></u>
Belge kayıt No ve tarihi: <u></u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>Seydi Akgöl</u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>(Silahtar) (Silah Teslimatı)</u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>Seydi Akgöl</u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>Seydi Akgöl</u>	Yeni: <u></u>

TESLİM YAPILAN SİLAHIN TANIMI

1. Bu tutanak ruhsatlı silahlardan dolayı bir silah veya parçaların tesliminde bulunulmuştur.
2. Tutanak buharı naklinde teslim edilmiştir.
3. Tutanak altından naklinde teslim, işlemleri tamamlanmış ve diğer parçaları naklinde teslim edilmiş ve diğer parçaları teslim edilmiştir.
4. Tutanak 4 adet silahlardan oluşmaktadır. (Silahtarın parçaları teslim edilmiştir.)
5. Tutanak silahlı ve silahın parçaları teslim edilmiştir. Teslim edilen silah ve silah parçaları teslim edilmiştir.

SİLAH

SİLAH TESLİM BELGESİ

SİLAH TESLİM BELGESİ

Silah Sınıfı: <u>AKKOR SAKIN</u>	Silahlı: <u>1</u>
Değeri ve Atış: <u>250 TL</u>	Silahlı: <u>P.T.L.K.</u>
Değer parisi ve tarihi: <u>12.7.1946</u>	Çap: <u>90 mm</u>
Çalıştırma adresi: <u>Harur Grubu</u>	Sıra No: <u>100 A</u>
№: <u>57 D/99</u>	Başlık: <u>1946 A</u>
№: <u>4196</u>	Başlık: <u>Bosika</u>
Silah ruhsat ve tarihi: <u></u>	Yeni: <u></u>
Belge kayıt No ve tarihi: <u></u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>Seydi Akgöl</u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>(Silahtar) (Silah Teslimatı)</u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>Seydi Akgöl</u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>Seydi Akgöl</u>	Yeni: <u></u>

TESLİM YAPILAN SİLAHIN TANIMI

1. Bu tutanak ruhsatlı silahlardan dolayı bir silah veya parçaların tesliminde bulunulmuştur.
2. Tutanak buharı naklinde teslim edilmiştir.
3. Tutanak altından naklinde teslim, işlemleri tamamlanmış ve diğer parçaları naklinde teslim edilmiş ve diğer parçaları teslim edilmiştir.
4. Tutanak 4 adet silahlardan oluşmaktadır. (Silahtarın parçaları teslim edilmiştir.)
5. Tutanak silahlı ve silahın parçaları teslim edilmiştir. Teslim edilen silah ve silah parçaları teslim edilmiştir.

SİLAH

SİLAH TESLİM BELGESİ

Müteahhit Koleğasa, Birinci Büyük Millet Meclisi Mebuslarından Hürriyet kahramanı M 1946 -49 -uzurum Milletvekili Mehmed Zülfü Sabri Akgölün, Birinci Millet Meclisi Mebuslarına hediye edilen Kurdağında "EŞKİ ŞEHİR MEHUSU EYÜP SAFRİ"

RESMİYEDİYE YADIGARI ZAFER " yazılı Plaka bulunam :

- 1) Yunan maveristayer marka 1914 No4888 A
- 2) Kedisine Kütülmarede esir edilen İngiliz Generalinin hatıra olarak verdiği Worcester marka 94, No 467 Tüfek 13/10/980 tarihte toplama çantasında teslim edilmiştir.

Tesellim sıra No 571 ve 573.

Bu iki silahlın fişenkle: yoktur.

SİLAH TESLİM BELGESİ

Silah Sınıfı: <u>AKKOR SAKIN</u>	Silahlı: <u>1</u>
Değeri ve Atış: <u>250 TL</u>	Silahlı: <u>P.T.L.K.</u>
Değer parisi ve tarihi: <u>12.7.1946</u>	Çap: <u>90 mm</u>
Çalıştırma adresi: <u>Harur Grubu</u>	Sıra No: <u>100 A</u>
№: <u>57 D/99</u>	Başlık: <u>1946 A</u>
№: <u>4196</u>	Başlık: <u>Bosika</u>
Silah ruhsat ve tarihi: <u></u>	Yeni: <u></u>
Belge kayıt No ve tarihi: <u></u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>Seydi Akgöl</u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>(Silahtar) (Silah Teslimatı)</u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>Seydi Akgöl</u>	Yeni: <u></u>
Silahlı kişi: <u>Seydi Akgöl</u>	Yeni: <u></u>

TESLİM YAPILAN SİLAHIN TANIMI

1. Bu tutanak ruhsatlı silahlardan dolayı bir silah veya parçaların tesliminde bulunulmuştur.
2. Tutanak buharı naklinde teslim edilmiştir.
3. Tutanak altından naklinde teslim, işlemleri tamamlanmış ve diğer parçaları naklinde teslim edilmiş ve diğer parçaları teslim edilmiştir.
4. Tutanak 4 adet silahlardan oluşmaktadır. (Silahtarın parçaları teslim edilmiştir.)
5. Tutanak silahlı ve silahın parçaları teslim edilmiştir. Teslim edilen silah ve silah parçaları teslim edilmiştir.

SİLAH

SİLAH TESLİM BELGESİ

Eyüp Sabri Akgöl'e Ait Silahların Teslim Tutanakları

Eyüp Sabri Akgöl'ün Kızı Hayriye
Jale Akgöl'e Ait Bir Fotoğraf

Eyüp Sabri Bey'in torunu Feyhan
Sağıroğlu'na Ait Bir Fotoğraf

gerçekleştirecektir.¹² Bu evlilikten 1958 senesinde Feyhan adında bir kız çocuğu dünyaya gelecektir.¹³

Galip Sağıroğlu, 1917 senesinde İstanbul'da dünyaya gelmiştir. İlk ve ortaokulu St. Joseph'te bitirir ardından Galatasaray Lisesi'nden mezun olur. Sağıroğlu, 1937 senesinde Jeolojükh tahsili için Avrupa'ya gönderilecek talebelerin belirlenmesi için yapılan sınavda dokuzuncu olarak Avrupa'ya gitmeye hak kazanacaktır. 1940 yılında Geneve (Cenevre) Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra 1946'da aynı üniversiteden doktor unvanını almaya hak kazanacaktır. 1945-1954 yılları arasında MTA Enstitüsünde görev yapan Sağıroğlu, 1954 yılında İTÜ Maden Fakültesi'ne doçent olarak atanacak ve 1959'da profesör

12 Eyüp Sabri Akgöl'ün torunu Eyüp Sabri Soyel'in aile evrakından edindiğimiz Eyüp Sabri Akgöl'ün kızı Hayriye Jale Akgöl ve Galip Nuri Sağıroğlu'nun evlilik cüzdanları, Tarih: 24 Şubat 1947, Beyoğlu Evlenme İşleri Müdürlüğü, Sicil Defteri No: 371; *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1954, s. 4.

13 Eyüp Sabri Akgöl'ün kızı Hayriye Jale Sağıroğlu'na ait Hususi Pasaport (Eyüp Soyel Arşivi).

unvanını alacaktır. Galip Bey, ayrıca 1962-1964 yılları arasında İTÜ Maden Fakültesi Dekanlığı, 5 Aralık 1970-31 Mayıs 1974 tarihleri arasında İTÜ Rektörlüğü yapacaktır. 1984 yılında ise emekli olur.¹⁴

Hayriye Jale Akgöl ve Galip Sağıroğlu'nun Evlilik Cüzdanları.
Kaynak: Eyüp Sabri Akgöl'ün Torunu Eyüp Soyel'in Şahsi Arşivi

- 14 İstanbul Teknik Üniversitesi Arşiv Müdürlüğü, Albümler, İTÜ Rektörleri, Prof. Dr. Galip Sağıroğlu'nun Kısa Özgeçmişi (<https://arsiv.itu.edu.tr/itu-rektorleri>); Galip Sağıroğlu'nun İTÜ'de Doçent olarak görev yaptığını belirten gazete haberleri için bkz.: *Cumhuriyet*, 16 Ağustos 1954, s. 4; *Cumhuriyet*, 2 Mart 1963, s. 5; Galip Sağıroğlu'nun dekan İTÜ'de Maden Fakültesi Dekanı olarak görev yaptığını belirten gazete haberi için bkz.: *Cumhuriyet*, 3 Kasım 1964, s. 1, 7; Galip Sağıroğlu'nun İTÜ Rektörü olarak görev yaptığını dair gazete haberleri için bkz.: *Cumhuriyet*, 11 Ocak 1971, s. 5; *Cumhuriyet*, 11 Mart 1971, s. 1; *Cumhuriyet*, 5 Ağustos 1971, s. 1; *Cumhuriyet*, 10 Kasım 1971, s. 7; *Cumhuriyet*, 30 Aralık 1971, s. 7; *Cumhuriyet*, 24 Ekim 1972, s. 7; *Cumhuriyet*, 30 Ekim 1972, s. 5; *Milliyet*, 6 Aralık 1970, s. Galip Sağıroğlu'nun İTÜ'de rektör olarak görev yaptığını anladığımız bir başka kaynak da bir mezattan satın aldığımız Prof. Dr. Hayri Bayraktaroğlu tarafından kendisine gönderilen yeni yıl tebrik kartıdır. Kartta "Sayın rektörümeye yeni yılda sağlık, mutluluk ve

Emekliliğinden sonra da aynı üniversitede sözleşmeli profesör olarak dersler veren Sağıroğlu, 1985'de misafir profesör olarak Cenevre Üniversitesi'nde dersler verecektir. Maden yatakları ve jeokimya dalında araştırmalarda bulunan Prof. Dr. Galip Sağıroğlu, TÜBİTAK Bilim Kurulu Üyesi olarak da görev yapacaktır. Yur- tiçi ve yurtdışında yayınlanmış birçok makale ve bildirileri olan Sağıroğlu, Etibank ve Maden Tetkik ve Araştır- ma (MTA) Enstitüsü hizmet ödülleri alacaktır. “Min-Chem 95 Ululararası Maden Yatakları Jeokimya Sempozyumu 1995” kendisine ithaf edilmiştir.¹⁵ Galip Sağıroğlu'nun yayınlanmış üç kitabı bulunmaktadır.¹⁶ Sağıroğlu, 14 Kasım 2000 tarihinde 83 yaşında hayata gözlerini yumacaktır.¹⁷

Galip Sağıroğlu

Eyüp Sabri Bey, vefatından yaklaşık bir sene önce, 10 Temmuz 1949 tarihinde kızı ve damadına bir fotoğrafını takdim eder. Fotoğrafın arkasında şu satırlar yazmaktadır:

-
- başarı dileklerimi sunuyorum” yazar. Galip Sağıroğlu'nun Jeologluk tahsili için Avrupa'ya gönderilecek talebe meyanında yapılan müsabaka imtihanını kazandığı gazete haberi için bkz.: *Ulus*, 23 Nisan 1937, s. 14.
- 15 Oktay Aras Kitaplığı, Galatasaray Liseli Yazarlar, Galip Sağıroğlu (<https://www.oktayaras.com/galip-sagioglu/tr/29029>); Türk Kanser Araştırma ve Savaş Kurumu Yönetim Kurulu tarafından tertip edilen ve konuşmacı olarak maden mühendisi Galip Sağıroğlu'nun da davet edildiği radyoizo- toplar ve bunların dayandığı radyoaktivite hakkında yapılan konferansın haberi için bkz.: *Ulus*, 26 Aralık 1952, s. 4.
- 16 Sağıroğlu'nun kitapları şunlardır: Galip Sağıroğlu, *Kristallografi*, Teknik Üniversite Matbaası, İstanbul, 1984; Galip Sağıroğlu, *Sur Quelques Andesites d'Anatolie - Anadolu Andezitleri*, University of Geneve, Geneve, 1946; Galip Sağıroğlu, *Optik Mineroloji*, Teknik Üniversite Matbaası, İstanbul, 1986.
- 17 *Cumhuriyet*, 15 Kasım 2000, s. 6.